

Rundskriv til forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag

Rundskrivet gjelder forskrift 14. juni 2010 nr. 888 om tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag. Rundskrivet gjelder for driftsåret 2015/2016.

Innhold

1. BEGREPSAVKLARINGER OG PRESISERINGER	4
2. FORKLARING TIL BESTEMMELSENE	4
§ 1 FORMÅL	5
§ 2 GENERELLE VILKÅR.....	5
§ 3 TILSKUDD TIL ADMINISTRASJON, PLANLEGGING OG RESSURSFORVALTNING	6
§ 4 SÆRSKILT TILSKUDD FOR TROLLHEIMEN.....	8
§ 5 AVSETNING FOR KRISEBEREDSKAP:	8
§ 6 KRAV TIL SØKNAD:	9
§ 8 DEKNING AV KOSTANDER TIL UTARBEIDELSE AV BRUKSREGLER	10
LITT OM PARTSBEGREPET I §§ 9- 12	10
§ 9 OPPLYSNINGSPLIKT OG KONTROLL	11
§ 10 RETTING AV FEILUTBETALINGER	13
3. SKYLDKRAV – INNLEDNING TIL FORSKRIFTENS § 11 OG § 12	14
UAKTSOMHET.....	14
GROV UAKTSOMHET.....	15
FORSETT	16
§ 11 AVKORTNING M.V.....	16
§ 12 INNKREVING AV TILBAKEBETALINGS- ELLER AVKORTINGSBELØP	20

1. Begrepsavklaringer og presiseringer

Formålet med rundskrivet

Formålet med rundskrivet er å skape en enhetlig og juridisk riktig behandling av søknader om tilskudd til distrikter og tamreinlag.

Forskriftens hjemmelsgrunnlag

Forskriften er gitt med hjemmel i Stortingets årlige vedtak om reindriftsavtalen, som er en næringsavtale mellom staten og Norske Reindriftssamers Landsforbund. Budsjettvedtaket er hjemlet i Grunnlovens § 75. Forskriften har ikke hjemmel i lov, men i et budsjettvedtak, noe som har betydning for hvilke reaksjoner som kan vedtas etter forskriften. Forskriften har f.eks ikke noen tvangshjemmel.

Det geografiske virkeområdet for forskriften

Virkeområdet for forskriften er hele reindrifts-Norge jf. reindriftsloven §§ 4 og 8. Det vil si både det samiske reinbeiteområdet samt områdene tamreinlagene driver reindrift i.

De forskjellige forvaltningsorganers rolle i tilskuddsbehandlingen.

Fylkesmannen behandler søknadene i første instans. Landbruksdirektoratet er klageinstans og siste instans jf forvaltningslovens § 28 første ledd og forskriftens § 13.

Hvem er part. Hvem kan søke om tilskudd?

Part etter denne forskriften er reinbeitedistriktet/tamreinlaget jf. forvaltningsloven § 2 bokstav e. Reinbeitedistriktet må være registrert i Brønnøysundregisteret med et eget organisasjonsnummer, og anses som en juridisk person med partsrettigheter etter forvaltningslovens § 2 bokstav e.

Det samme gjelder for tamreinlagene, som er organisert som aksjeselskap/andelslag. Innenfor selskapsretten er det et krav at foretaket må være registrert i foretaksregisteret. Kun tamreinlag og reinbeitedistrikter som oppfyller kravene ovenfor kan søke tilskudd, og få det utbetalt.

Hvem kan klage?

Ettersom det er reinbeitedistriktet/tamreinlaget som er part etter forvaltningsloven § 2 bokstav e, er det kun disse som kan klage etter forvaltningslovens regler.

Behandlingen av tilskuddssaker skjer etter de generelle reglene i forvaltningsloven, med mindre noe annet er spesifikt regulert.

2. Forklaring til bestemmelsene

§ 1 Formål

Bestemmelsen angir formålet med tilskuddet. Momentene som er listet opp kan anvendes (sammen med andre relevante momenter) ved tolkning av skjønsmessige bestemmelser i forskriften. Skjønsmessige bestemmelser er bestemmelser der det er opp til forvaltningen om den angitte rettsvirkningen skal inntreffe, gjerne angitt med vilkåret «kan». De skjønsmessige bestemmelsene i forskriften er §§ 9- 12.

§ 2 Generelle vilkår

Vilkårene i bestemmelsen er kumulative, som betyr at vilkårene er gjensidig avhengige av hverandre. Dette betyr at alle tre vilkårene i bokstav a, b og c må være oppfylt for at reinbeitedistriktet/tamreinlaget kan være berettiget tilskudd. Dersom f.eks vilkåret i bokstav a og c er oppfylt, men bokstav b ikke er det, er reinbeitedistriktet/tamreinlaget ikke berettiget tilskudd.

Etter ordlyden i bestemmelsen gjelder vilkårene i a, b og c både for tamreinlag og reinbeitedistrikt, men innholdet for de to er på grunn av driftsform og faktiske utforming noe annerledes.

I bestemmelsen må det også skilles mellom reinbeitedistrikter og tamreinlag. Tamreinlagene driver reindrift utenfor det samiske reinbeiteområdet jf reindriftsloven § 8 jf § 9, og er dermed ikke underlagt de materielle kravene som stilles til reinbeitedistriktene etter reindriftsloven.

Tamreinlagene er organisert som aksjeselskap/andelslag av bønder/grunneiere og andre som driver reindrift i fellesskap, og må ha konsesjon for å drive reindrift jf reindriftslovens § 8. Tamreinlagene er forvaltningsmessig underlagt Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Tamreinlagene og reinbeitedistrikter behandles dermed hver for seg i avsnittene nedenfor.

Reinbeitedistrikter:

Bokstav a:

Vilkåret om at reinbeitedistriktet skal «være i drift» skal ses i lys av de materielle kravene som stilles til reinbeitedistrikter i reindriftslovens kapittel 6 og 7. Kravene er som følger:

- det skal være opprettet et distriktsstyre i henhold til kravene i reinl. § 43
- distriktet skal ha en distriktskasse i henhold til kravene i reinl. §46
- distriktet må ha et reindriftsfond i henhold til kravene i reinl. § 47
- det skal holdes årsmøte i distriktet i henhold til kravene i reinl. § 49
- årsmøtet i distriktet må ha behandlet saker etter kravene i reinl. § 50, og det må være sendt årsmelding til Fylkesmannen jf. reinl. § 50 tredje ledd.

Alle momentene ovenfor må være oppfylt for at vilkåret om at reinbeitedistriktet skal «være i drift» er oppfylt.

Bokstav b:

Vilkåret om at reinbeitedistriktet må «ha vedtatt en distriktsplan» skal forstås bokstavelig. Den må kun ha vært vedtatt. Det fremgår ikke av reindriftsloven at distriktsplanen også skal godkjennes på årsmøtet, selv om dette er praksis. Dette betyr at selv om distriktsplanen ikke er godkjent på årsmøtet, er vilkåret oppfylt, all den tid det ikke er hjemmel for dette i reindriftsloven av 2007.

Distriktsplanen må imidlertid oppfylle de kumulative vilkårene i reinl. § 62. Er ikke vilkårene i § 62 oppfylt, kan ikke distriktet sies å ha en godkjent distriktsplan, og kan dermed heller ikke motta tilskudd.

For reinbeitedistrikt som har distriktsplaner opprettet i medhold av tidligere reindriftslov av 1978, var det, krav om at distriktsplanen måtte være godkjent på distriktets årsmøte jf. reindriftsloven av 1978 § 8a tredje ledd. Distriktsplanene må uansett oppfylle kravene i reindriftsloven av 2007 § 62.

Bokstav c:

Vilkåret om at fylkesmannen må «ha fått oversendt» distriktsplanen, betyr at fylkesmannen som har ansvar for det aktuelle reinbeitedistrikt må ha fått distriktsplanen i hende, enten fysisk eller elektronisk.

Tamreinlag:**Bokstav a:**

Vilkåret om at tamreinlaget skal «være i drift» innebærer at fylkesmannen i Sør-Trøndelag hvert år må motta årsmelding og budsjett. Fylkesmannen må også ha en kopi av gyldig konsesjon som kreves for å drive reindrift utenfor det samiske reinbeiteområdet etter reindriftsloven § 8 første ledd.

Bokstav b:

I henhold til ordlyden i bokstav b må også tamreinlag ha vedtatt en distriktsplan. I praksis kalles en distriktsplan for tamreinlagene «reindriftsplan», men innholdsmessig er den lik distriktsplanen for reinbeitedistriktene. Godkjenningen av en slik reindriftsplan må skje i henhold til de krav som stilles i aksjeloven som regulerer aksjeselskap eller lov om samvirkeforetak som regulerer samvirkeforetak (andelslag). Det er opp til styret å godkjenne planer i nødvendig utstrekning for selskapet/samvirkeforetaket, se aksjeloven § 6-12 og samvirkelova § 76. Det er uansett ikke et krav etter forskriften at planen skal være godkjent.

Bokstav c:

Her gjelder det samme som for reinbeitedistrikt, se avsnittet om bokstav c for reinbeitedistrikter over.

§ 3 Tilskudd til administrasjon, planlegging og ressursforvaltning

Bestemmelsen kan være vanskelig å forstå. Første og tredje ledd regulerer det ordinære tilskuddet til administrasjon, planlegging og ressursforvaltning. Andre

ledd regulerer et eget variabelt tilskudd som kommer i tillegg til det ordinære tilskuddet, som visse reinbeitedistrikter har krav på, men ikke alle.

Første og tredje ledd:

Første ledd er hovedregelen for det alminnelige distriktstilskuddet. Alle reinbeitedistrikt får i utgangspunktet 40 000 kr, med unntak av opplistingen i bestemmelsens tredje ledd. Ved sammenslåing av distrikter kan grunnbeløpet økes i forhold til antall distrikter som blir sammenslått. Økningen av grunnbeløpet gis i det driftsåret distriktene slås sammen, og to år etter sammenslåingen.

Tredje ledd er et unntak fra hovedregelen i første ledd, det vil si at de nevnte reinbeitedistrikt får sitt respektive beløp istedenfor 40 000 kr etter hovedregelen i første ledd. Opplistingen er uttømmende, det vil si at bestemmelsen er ment å regulere alle sider ved forholdet. Det betyr at bestemmelsen skal tolkes etter sin ordlyd.

Det betyr også at anledningen til å øke beløpet ved sammenslåing av distrikt kun gjelder distrikter som mottar grunnbeløpet etter første ledd. Dette forankres også i ordlyden i første ledd der det heter at bestemmelsen regulerer «grunnbeløp». Som nevnt er tilskudd etter første ledd et grunnbeløp, mens det for utvalgte distrikter i tredje ledd er særskilt regulerte unntak fra hovedregelen i første ledd.

Tilskudd til tamreinlagene er uttømmende regulert i tredje ledd, og heller ikke disse er regulert etter bestemmelsens første ledd.

Andre ledd

Andre ledd regulerer det variable tilskuddet. Etter ordlyden i bestemmelsen kan alle distrikter i det samiske reinbeiteområdet få innvilget tilskuddet for det antall siidaandeler som er innvilget drifts/produksjonstilskudd minst ett av de tre foregående driftsårene. Med «foregående driftsårene» menes de tre driftsårene før det år søknad om tilskudd behandles for. Det betyr at et distrikt som søker om tilskudd for driftsåret 2015/2016, skal vurderingen baseres på driftsårene 2012/2013, 2013/2014 og 2014/2015.

Ettersom tamreinlagene er organisert på en annen måte enn samisk reindrift er ikke tamreinlagene berettiget dette spesifikke tilskuddet, jf. også ordlyden der det heter at det ytes et beløp «per siidaandel» - tamreinlag har ikke siidaandel.

Andre ledd har også et unntak som ikke fremgår direkte av bestemmelsen. Unntaket er som følger: reinbeitedistriktene 17, 30A, 30B, 30 C, og Femunden reinbeitedistrikt (sistnevnte er vinterbeite for reinbeitedistriktene 2 Riast og 1 Essand) **er ikke berettiget det variable tilskuddet.**

De nevnte reinbeitedistriktene er alle vinterbeiter, og distriktene som disponerer disse vinterbeitene er alle tilknyttet andre sommerbeiter. Distriktene som benytter disse vinterbeitene får da det variable tilskuddet gjennom sine sommersiidaer.

Fjerde ledd

Fjerde ledd gjelder kun for reinbeitedistrikter.

§ 4 Særskilt tilskudd for Trollheimen

Reindrift i Trollheimen er regulert i en egen lov, trollheimenloven. Reindriften i Trollheimen er samisk reindrift utenfor det samiske reinbeiteområdet jf reindriftsloven § 8. Dels er det inngått leieavtaler med grunneierne, og dels er nødvendige rettigheter for utøvelse av reindrift ekspropriet. Trollheimen er en sijte (sørsamisk for siida), og ikke et distrikt, men bestemmelsen er likevel lagt inn i forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag.

Bestemmelsen regulerer i alt tre forskjellige tilskudd.

Første ledd:

Tilskuddet etter første ledd gis for beiteleien utøverne i Trollheimen har.

Andre ledd:

Det har dessverre ikke lyktes Landbruksdirektoratet å finne ut hva som ligger i vilkåret «andre spesielle kostnader». Det må uansett avgrenses mot utgifter til beiteleie og kompensasjon for at siidaandelene ikke fått økt sitt reintall (se om dette nedenfor.) Landbruksdirektoratet jobber med å finne ut hva som ligger i dette vilkåret.

I andre ledd siste setning heter det at det gis 50 000 kr i «ekstraordinært tilskudd» med «bakgrunn i gitte rammebetingelser.» Tross sin vage ordlyd er tilskuddet helt spesifikt rettet.

Når bestemmelsen bruker formuleringen med «bakgrunn i gitte rammebetingelser», henviser dette til at siidaandelene i Trollheimen har et lavt reintall, og får ikke lov til å øke dette på grunn av fare for konflikt med landbruket. Som følge av dette får siidaandelene utbetalt et tilskudd på 50 000 kroner hvert år.

Bestemmelsen ble tilføyd ved forskriftsendring i 2015/2016 for å sikre en kvalifisert hjemmel for utbetaling av det ekstraordinære tilskuddet. Tidligere hadde dette tilskuddet blitt utbetalt på grunnlag av målprisforhandlingene i 1999, og det ble etter hvert ansett som en et utilstrekkelig hjemmelsgrunnlag.

§ 5 Avsetning for kriseberedskap:

Bestemmelsen er etter sin ordlyd noe uklar, og må leses i sammenheng med reindriftslovens §§ 47 og 57 som regulerer henholdsvis reindriftsfond og bruksregler.

Hovedessensen i forskriftens § 5 er at det er **en mulighet for reinbeitedistriktet å avsette et beløp for kriseberedskap, men ikke noe krav**, og at dette

beløpet danner grunnlag for et tilskudd. Bestemmelsens ordlyd angir at det er valgfritt om distriktet skal gjøre dette jf. vilkåret «kan».

Det følger av reindrifftslovens § 57 at hvert reinbeitedistrikt skal lage bruksregler. Bruksreglene må blant annet inneholde regler om disponering av et reindrifftsfond, jf bestemmelsens andre ledd pkt. 5. Reglene om reindrifftsfondet er regulert i reindrifftsloven § 47.

I reindrifftslovens § 47 er det listet opp 6 punkter som skal inngå i reindrifftsfondet. Midler til kriseberedskap inngår ikke i denne oppstillingen. Hvorvidt kriseberedskap inngår i reindrifftsfondet er både etter reindrifftsloven og etter denne forskriften valgfritt.

Det er dermed ikke noe krav etter loven at en avsetning til et slikt formål skal gå inn i fondet. Både ordlyd og forarbeider til bestemmelsen er klare på at fondets midler forvaltes og disponeres av distriktsstyret. Den som skal forvalte fondet er altså det til enhver tids sittende distriktsstyre.

For å kontrollere om avsetningen er reell, det vil si om det faktisk er satt av det oppgitte beløpet, må saksbehandler sjekke om distriktet har et godkjent budsjett. Ved å sjekke budsjettet kan saksbehandler kontrollere at distriktsstyret har vedtatt det beløpet som blir oppgitt som beløp i punktet om kriseberedskap («egen avsetning» i § 5). I SBS er det et sjekkpunkt om budsjettet er godkjent av distriktets årsmøte. Det er svært viktig at dette sjekkes.

§ 6 Krav til søknad:

Fristen for å sende inn søknaden er absolutt, jf. ordlyden i bestemmelsen «skal». Når det står søknad i forskriften menes også eventuelle vedlegg, i tillegg til krav om revisorgodkjent regnskap.

Eventuelle vedlegg utover regnskapet kan være dokumentasjon på at distriktet/tamreinlaget har vedtatt distriktsplan.

Dersom ikke alle vedlegg er kommet inn, eller søknad er ufullstendig kan det gis en purring. Purring utover denne ene gangen gis kun dersom det er grunn til å tro at første purring er sendt til feil adresse eller lignende. Ved purring bør det gis en frist for tilsvarende.

Etter dette avvises søknaden. En avvisning er ikke realitetsbehandling av søknaden, hvilket betyr at innholdet i søknaden ikke behandles. Hvorvidt distriktet eller tamreinlaget har krav på tilskudd avgjøres ikke.

Fylkesmannen kan i tråd med god forvaltningsskikk på ulovfestet grunnlag gi utsettelse på innlevering av søknad og vedlegg dersom tilskuddsmottaker har en relevant og viktig grunn, som f.eks sykdom og lignende. Det er imidlertid også

sikker rett at den som søker staten om tilskudd på vilkår plikter å oppfylle nettopp de vilkår som er satt for det aktuelle tilskuddet.

Det følger av bestemmelsen andre ledd at reinbeitedistriktet skal legge ved revisorgodkjent regnskap for foregående driftsår ved søknaden. Bestemmelsen henviser til reindriftsloven § 50 og § 48.

Reinbeitedistriktet har en plikt til å utarbeide et årsregnskap, som sendes til revidering innen 15. mars jf. forskrift om regnskapsføring av reindriftsfond og reinbeitedistriktenes regnskap § 8 og § 9. Etter reindriftsloven er det et krav å avholde årsmøte innen 1. juni hvert år der årsregnskapet blir vedtatt, se reinl. § 49 første ledd jf. § 50 første ledd nr. 1.

Dersom regnskap ikke mottas innen fristen vil det regnes som om reinbeitedistriktet ikke oppfyller vilkåret i § 2 bokstav a om at reinbeitedistriktet er «i drift», se forklaring til § 2 bokstav a ovenfor.

§ 8 Dekning av kostander til utarbeidelse av bruksregler

Bestemmelsen brukes der fylkesmannen etter reindriftsloven § 58 fjerde ledd utarbeider bruksregler for et reinbeitedistrikt. Før fylkesmannen utarbeider bruksregler må det fattes et enkeltvedtak om at fylkesmannen faktisk skal utarbeide bruksregler.

Bestemmelsens ordlyd angir en plikt for fylkesmannen å anvende bestemmelsen og ikke et skjønn.

Utgiftene kan kun dekkes «innenfor rammen av distrikstilskudd[et]». Dette betyr at trekket kun kan gjøres innenfor det beløp det enkelte distrikt blir tilkjent det aktuelle driftsår. Dersom kostandene fylkesmannen pådrar seg til utarbeidelse av bruksregler overstiger det beløp distriktet tilkjennes, må fylkesmannen selv dekke det overskytende beløp.

Bestemmelsen gjelder kun reinbeitedistrikter, ikke tamreinlag, da det ikke eksisterer noen lignende hjemmel som i reindriftslovens § 58.

Litt om partsbegrepet i §§ 9- 12

Bestemmelsene i forskriftens paragrafer 9 til og med 12 dreier seg om reinbeitedistriktets/tamreinlagets konkrete plikter, samt avkortning av tilkjent tilskuddsbeløp der distriktet/tamreinlaget har opptrådt uaktsomt eller forsettlig. Fylkesmannen og Landbruksdirektoratet forholder seg til reinbeitedistriktet som juridisk person og part jf. forvaltningsloven § 2 bokstav e.

Ved en eventuell vurdering om et reinbeitedistrikt eller tamreinlag har opptrådt uaktsomt eller forsettlig vil det bli foretatt en identifikasjon mellom styret og

tamreinlaget/reinbeitedistriktet som juridisk person. Dette betyr at styrets opptreden får direkte juridiske konsekvenser for tamreinlaget/reinbeitedistriktet som helhet. **Fylkesmannen og Landbruksdirektoratet forholder seg til styret i reinbeitedistriktet/tamreinlaget, og alt styret foretar seg, binder distriktet/ tamreinlaget juridisk.**

Alle etterfølgende om forholdet innad i reinbeitedistriktet/tamreinlaget er forvaltningen uvedkommende.

§ 9 Opplysningsplikt og kontroll

Denne generelle bestemmelsen om opplysningsplikt og kontroll kom inn i forskriften ved reindrifftsforhandlingene i 2012/2013.

Departementet fastslår at en slik bestemmelse er avgjørende for at tilskuddsordningene skal kunne forvaltes på best mulig måte, og for å sikre at utbetalingene er i overensstemmelse med de formål som skal oppnås med tilskuddene etter forskriften. Departementet har vist til § 8 i reglementet for økonomistyring i staten, som generelt regulerer adgangen til kontroll av tilskuddsutbetalinger.

Med «reindrifftsmyndighetene» menes i denne sammenheng de forvaltningsorgan som er gitt myndighet til å behandle saker etter denne forskriften. De aktuelle forvaltningsorgan er:

- fylkesmannen
- Landbruksdirektoratet
- Landbruks- og matdepartementet.

Ettersom det er fylkesmannen som fatter vedtak i første instans, skal nødvendig informasjon sendes til fylkesmannen.

Første ledd:

De som søker tilskudd plikter å gi de opplysninger som reindrifftsmyndighetene finner nødvendige i forbindelse med forvaltningen av tilskuddsordningen. Når det i bestemmelsen står «finner nødvendig for å kunne forvalte tilskuddordningene, eller for å kunne oppfylle reindrifftsavtalen) betyr dette at Fylkesmannen og Landbruksdirektoratet bare kan kreve opplysninger i to tilfeller:

1. der opplysningene har en saklig sammenheng med den enkelte tilskuddssak («finner nødvendig for å kunne forvalte tilskuddordningene»)
2. generelle opplysninger for å forvalte andre tilskuddsordninger over reindrifftsavtalen («eller for å kunne oppfylle reindrifftsavtalen»)

Nødvendighetsvilkåret retter seg altså mot to forhold.

Typisk, og som oftest, vil dette dreie seg om grunnlagsmateriale for å fatte selve vedtaket om tilskudd, samt dokumentasjon som muliggjør effektiv kontroll av om tilskudd er i overensstemmelse med forskriftens målsetninger.

Selv om § 9 er hjemmel for å pålegge reinbeitedistriktet/tamreinlaget å oppgi opplysninger, er det etter forskriften ingen tvangshjemler dersom siidaandelen nekter å oppgi nødvendige opplysninger. Det vil si at forvaltningen ikke kan tvinge vedkommende siidaandel å oppgi opplysningene.

Benyttes hjemmelen må det vurderes om det kommer innunder forvaltningsloven § 14. Etter sistnevnte bestemmelse skal hjemmel for pålegg om å gi opplysninger angis, og det gir også vedkommende tilskuddsmottaker en rett til å klage dersom han eller hun mener han eller hun ikke har en plikt eller lovlig adgang til å oppgi opplysningene.

Forvaltningen kan imidlertid, dersom tilskuddet ikke er utbetalt, stoppe eller holde tilbake utbetalingen etter § 11 dersom opplysningene ikke dokumenteres.

Hvis tilskuddet er utbetalt, og vedkommende tilskuddsmottaker nekter å legge frem de opplysninger det er bedt om, må det vurderes om tilskuddet skal kreves tilbake etter forskriften § 12 jf. § 11.

Andre ledd:

Med hjemmel i andre ledd kan forvaltningen også kontrollere foretakets (reinbeitedistriktet/tamreinlaget) bokføring, korrespondanse og opptegnelser som vedkommer tilskuddene.

Vilkåret «vedkommer» peker på at det må foreligge en saklig sammenheng mellom dokumentasjonen og tilskuddet som utbetales.

Tredje ledd:

Kontrollen kan gjennomføres med stedlig kontroll hos foretaket jf. tredje ledd. Når det gjelder revisorbekreftelse er dette tatt med som en «kan-bestemmelse», da det etter departementets vurdering ikke er behov for et generelt krav om dette. Dersom opplysninger kreves lagt fram, må det vurderes om forvaltningsloven § 14 kommer til anvendelse for saksbehandlingen.

For bokettersyn som ikke gjennomføres på et offentlig kontor, kommer forvaltningsloven § 15 kommer til anvendelse. Det vil si de tilfeller der Fylkesmannen fysisk drar ut på kontroll.

Forvaltningsloven § 15 regulerer tilfeller der forvaltningsorganet utfører granskning som ikke blir utført på et offentlig kontor eller annet bestemt tjenestested. Avtalepartene har imidlertid understreket på forskriftsmøtet 13. juni 2012 at det er skriftlig saksgang som normalt skal benyttes. Det skal dermed sterke grunner til for å dra på slik kontroll.

Hvis bestemmelsen benyttes bør det gjøres i samråd med forvaltningsorganets jurister.

§ 10 Retting av feilutbetalinger

Denne bestemmelsen angir den generelle hjemmelen for retting av feilutbetalinger. Bestemmelsen er også den selvstendige hjemmelen for etterbetaling. Avkortning eller innkreving og motregning må skje etter reglene i henholdsvis §§ 11 og 12.

Departementet har skrevet følgende om denne forskriftsbestemmelsen i merknadsdokumentet:

«Av bestemmelsen fremgår det at Reindriftsforvaltningen kan rette feil i utbetalt tilskudd, enten ved etterbetaling eller ved krav om tilbakebetaling fra tilskuddsmottakeren (siidaandelen/tamreinlaget). Dette forutsetter omgjøring av det opprinnelige forvaltningsvedtaket, jf. forvaltningsloven § 35.

Etterbetaling er først og fremst aktuelt i de tilfeller hvor det har blitt utbetalt for lite tilskudd og årsaken til feilutbetalingen skyldes forhold hos Reindriftsforvaltningen. Dersom årsaken til feilutbetalingen skyldes forhold hos tilskuddsmottaker, for eksempel ved feilopplysninger, er det ikke gitt at en etterutbetaling skal finne sted. Dersom Reindriftsforvaltningen har utbetalt korrekt tilskuddsbeløp i henhold til søknad, vil tilskuddsmottaker (siidaandelen/tamreinlaget) som hovedregel ikke ha krav på etterutbetaling. Dette til tross for at mottaker ville ha mottatt et høyere tilskuddsbeløp dersom riktige opplysninger hadde vært gitt.

Krav om tilbakebetaling av tilskudd er aktuelt i situasjoner hvor tilskuddsmottaker (reinbeitedistriktet/tamreinlaget) har fått utbetalt for mye tilskudd. Dette gjelder uavhengig av om feilen skyldes forhold hos Reindriftsforvaltningen eller tilskuddsmottaker, og om tilskuddsmottaker har innrettet seg i god tro.

I slike situasjoner har tilskuddsmottaker fått midler han ikke hadde krav på, og hensynet til et korrekt oppgjør og en sikker forvaltning av offentlige midler må dermed som det klare utgangspunktet, veie tyngre enn hensynet til at mottakeren kan ha innrettet seg etter utbetalingen.»

I saker om tilbakebetaling sendes det forhåndsvarsel til søker om at det er oppdaget at det har skjedd en feilutbetaling, at saken vurderes, og at utfallet av saken kan bli at det kommer et krav om tilbakebetaling jf. forvaltningsloven § 16.

Krav om tilbakebetaling krever en omgjøring av opprinnelig vedtak etter forvaltningsloven § 35, og det må undersøkes om vedtaket kan omgjøres etter forvaltningsloven § 35, og evt. hvilke saksbehandlingskrav det stilles for omgjøringen etter forvaltningsloven § 35.

Dersom tilskudd kreves tilbakebetalt jf. § 10, er det et enkeltvedtak. Vedtak om tilbakebetalingskrav følges opp etter § 12.

Med «reindriftsmyndighetene» menes det samme som etter § 9.

3. Skyldkrav – innledning til forskriftens § 11 og § 12

Vilkårene uaktsomhet, grov uaktsomhet og forsett er brukt i forskriftens §§ 11 og 12.

De tre begrepene og vilkårene er betegnelser på en bestemt persons eller gruppe av personers handlemåte. Alle tre er innarbeidede juridiske begrep og kalles for skyldkrav, noe som vil si at personene må ha opptrådt på en spesifikk måte, og at det da knyttes konsekvenser til dette. I dette tilfellet vurderes handlingen til styret i reinbeitedistriktet/tamreinlaget.

Poenget med å ha slike skyldkrav er rettssikkerhetsmessige hensyn, der man øker terskelen for (i dette tilfellet) å avkorte eller frata tilskuddsmottaker tilskuddet.

Felles for alle er at de beror på konkrete helhetsvurderinger der alle relevante momenter, både det som taler for og mot skal vurderes.

Uaktsomhet er det mildeste skyldkravet, deretter grov uaktsomhet, og til sist forsett.

Uaktsomhet og grov uaktsomhet er objektive vurderinger, som betyr at man sammenligner personens handlemåte opp mot en bestemt norm.

Forsett er en subjektiv vurdering. Dette betyr at forvaltningen må sannsynliggjøre at tilskuddsmottaker(ne) ved sin handling har ment å tilegne seg en urettmessig utbetaling av tilskudd. Ved vurdering av om en person har opptrådt forsettlig sammenligner man ikke vedkommendes handlemåte med en objektiv norm, men ser det fra hva man tror personen har ment å gjøre ved sin handlemåte.

Uaktsomhet

Når det skal vurderes om tilskuddsmottaker har opptrådt uaktsomt (simpel uaktsomhet) er dette en **vurdering av om vedkommende person har opptrådt i strid med hva en alminnelig aktsom person i samme situasjon og stilling ville gjort.**

Spørsmålet som skal stilles er om styret i distriktet/tamreinlaget visste eller burde ha visst at den aktuelle handlingen var i strid med de plikter som stilles til alminnelige reindriftsutøvere.

Dette er en objektiv vurdering, der man setter opp en norm for hva en alminnelig aktsom reindriftsutøver ville gjort i samme situasjon, og sammenligner denne med handlingene til den aktuelle tilskuddsmottaker.

Straffeloven av 2005 § 13 definerer uaktsomhet som: «[d]en som handler i strid med kravet til forsvarlig opptreden på et område, og som ut fra sine personlige forutsetninger kan bebreides, er uaktsom». Denne regelen kan ikke anvendes

direkte og som rettslig grunnlag, men er ment som en illustrasjon på regelen om uaktsomhet. Det rettslige grunnlaget er her forskriftens § 11 og § 12.

I normen for hva en alminnelig aktsom reindrifstøver (som styret i distriktet/tamreinlaget består av) plikter å gjøre sees det hen til pliktene og rettighetene som fremgår av reindrifstloven kapittel 3, 4 og 5. Dette innebærer blant annet tilsynsplikt, plikt til å merke reinen osv.

Distriktsstyret er også selvstendig næringsdrivende og en profesjonell part. Dette høyner aktsomhetskravet, og det forventes blant annet at reindrifstøverne plikter å sette seg inn i og holde seg oppdatert på lovverk og regler som gjelder hans/hennes næringsutøvelse. Dette gjelder regler om tilskudd, skatt osv.

Hvorvidt styret har opptrådt uaktsomt beror på en skjønnsmessig helhetsvurdering der alle relevante momenter skal trekkes inn. Hvert moment taler enten for eller mot uaktsom oppreden. Aktuelle momenter kan være:

- hvor alvorlig var avviket fra de krav som stilles til alminnelig reindrifstøvere
- gjaldt overtredelsen en grunnleggende plikt?
- finnes det momenter som tvang eller presset utøverne til å handle slik de gjorde (klimatiske forhold osv)?
- har handlingen foregått over tid?
- har tilskuddsmottakerne gjort undersøkelser i forhold til lovligheten av handlingen?

Det er imidlertid viktig å være bevisst på at de forskjellige momentene kan tale både for og mot uaktsomhet. F.eks. er det alvorlig å overtre en grunnleggende bestemmelse, men det må også ses hen til hvorfor tilskuddsmottaker opptrådte slik han/hun gjorde.

Tidligere praksis kan være relevant når vurderingen gjøres, men man må være oppmerksom på at det etter tidligere regelverk ikke var et aktsomhetskrav knyttet til anvendelsen av regelen.

Vurderingen av uaktsomhet må vurderes opp mot om det dreier seg om å ha gitt feil eller mangelfulle opplysninger i søknaden eller om det er drevet reindrift i strid med lover eller forskrifter for reindrifstnæringen.

Hvis en reindrifstøver for eksempel uaktsomt har oppgitt at de har mer avgiftspliktig næringsinntekt enn det de i realiteten hadde, og slik sett har fått utbetalt produksjonspremie for mer enn de hadde rett til, så kan det i tillegg til å kreve tilbake det uriktige utbetalte beløpet, treffes vedtak om avkortning av tilskudd.

Grov uaktsomhet

Ved vurderingen av om tilskuddsmottaker har opptrådt grov uaktsomt skal dette vurderes på samme måte som simpel uaktsomhet jf. første ledd. Forskjellen her er

graden av avviket. Ved grov uaktsomhet dreier det seg om et **markert avvik fra alminnelig handlemåte for en alminnelig aktsom person i samme situasjon.**

Også dette er en objektiv vurdering. Hvor markert graden av avvik skal vurderes opp mot avvikets art og omfang. Hva har tilskuddsmottaker gjort, hvor lenge har det pågått, hvor stort avvik er handlingen fra det som forventes av reindriftsutøvere osv.

Spørsmålet som skal stilles er om tilskuddsmottakerne (styret i distriktet/tamreinlaget) forstod eller måtte forstå at den aktuelle handlingen var i strid med de plikter som stilles til alminnelige reindriftsutøvere.

I straffeloven § 13 heter det at «[u]aktsomheten er grov dersom handlingen er svært klanderverdig og det er grunnlag for sterk bebreidelse». Som nevnt ovenfor kan ikke denne bestemmelsen anvendes som en direkte hjemmel, og er kun ment som en illustrasjon.

Vurderingen er den samme som for simpel uaktsomhet, og alle relevante momenter skal tas med.

Forsett

Når det skal vurderes om tilskuddsmottaker har opptrådt forsettlig er dette en subjektiv vurdering. Dette betyr at forvaltningen i den aktuelle sak må sannsynliggjøre at vedkommende ved sin handling må ha ment å ville tilegne seg en urettmessig utbetaling av tilskudd. Det er altså tale om en bevisst handling.

Spørsmålet her blir om den aktuelle tilskuddsmottaker **ved sin handling har ment** å tilegne seg en urettmessig utbetaling av tilskudd. Saksbehandler må sette seg i tilskuddsmottakers sted og vurdere hva den aktuelle tilskuddsmottaker mente å gjøre ved sine handlinger.

En vurdering av forsett er en psykologisk vurdering. Dette krever i henhold til forvaltningslovens § 25 en svært nøye vurdering og begrunnelse.

§ 11 Avkortning m.v.

Tidligere var denne bestemmelsen en del av grunnvilkåret om å ha en lovlig reindrift. Den ble endret og opprettet som en egen bestemmelse om avkortning eller bortfall av tilskuddet i forbindelse med reindriftsavtalen 2012/2013.

Endringen var ikke ment som en realitetsendring ettersom siidaandelen/tamreinlaget fortsatt har en plikt til å utøve reindrift i henhold til gjeldende lover og forskrifter.

Å ha et inngangsvilkår om å drive lovlig reindrift er ikke hensiktsmessig, ettersom det er svært ressurs- og tidskrevende å følge det opp i forkant av at tilskudd behandles. Det blir fra 2015/2016 lagt opp til kontroll i etterkant, med påfølgende sanksjoner om det avdekkes potensielle ulovligheter eller brudd på regelverk.

I merknadsdokumentet til forskriften går det følgende frem om denne bestemmelsen:

«Et overordnet mål er å sikre forsvarlig forvaltning av samfunnets fellesmidler. Departementet ser det derfor som rimelig at den som klanderverdig tilegner seg høyere tilskudd enn man er berettiget til, må regne med å kunne tape på dette.»

Selv om det ikke følger direkte av forskriftens ordlyd, har forvaltningen adgang til å tilbakeholde tilskudd når vilkår for avkorting foreligger (ettersom dette vil være mindre byrdefullt overfor tilskuddsmottaker). En kan tenke seg tilfeller hvor tilbakeholdelse av tilskudd kan bli aktuelt dersom noen uaktsomt har gitt feilaktige opplysninger, jf. første ledd, men de mest praktiske tilfellene vil nok knytte seg til tilfeller hvor noen driver sin virksomhet i strid med lover eller forskrifter for reindriftsnæringen, jf. annet ledd. Tilbakeholdelse av tilskuddsmidler vil da kunne iverksettes inntil regelverksbruddet opphører, og vil skape et oppfyllelespress. Bestemmelsen kan derfor benyttes selv om tilskuddsmottaker var i god tro.

Det følger av første ledd at tilskuddet kan avkortes helt eller delvis i de tilfeller der tilskuddsmottaker uaktsomt eller forsettlig har gitt feil eller mangelfulle opplysninger i søknaden, som har eller ville dannet grunnlag for en urettmessig utbetaling av tilskuddet. I de tilfeller foretaket har gitt uriktige opplysninger i aktsom god tro, kan avkorting ikke finne sted. Det stilles imidlertid strenge krav til tilskuddsmottakers aktsomhet.

I henhold til annet ledd kan tilskuddet også avkortes dersom tilskuddsmottaker (siidaandelen/tamreinlaget) etter Reindriftsforvaltningens vedtak driver eller har drevet sin virksomhet i strid med lover eller forskrifter for reindriftsnæringen. Bestemmelsen har som formål å påvirke tilskuddsmottaker til å legge om til en lovlig drift samt å markere at staten ikke ønsker å støtte ulovlig virksomhet.»

Første ledd:

Når forskriften inneholder vilkåret «[h]ar eller ville dannet grunnlag for en urettmessig utbetaling» peker dette på to ting. Det første er at utbetaling eller vedtak om utbetaling ikke må være fullbyrdet jf vilkåret «ville dannet», det vi si at det ikke faktisk må ha skjedd. For det andre er det et krav om årsakssammenheng.

Ved vurderingen om det er årsakssammenheng blir spørsmålet om innlevering av feil eller mangelfulle opplysninger **var en nødvendig betingelse for om** vedtak om utbetaling ble eller kunne blitt fattet. Dersom opplysningene ikke hadde blitt levert inn, ville eller kunne vedtaket blitt fattet uansett? Dersom vedtaket kunne eller ville blitt fattet uavhengig av om opplysningene ble sendt inn, kan ikke tilskuddet avkortes. Siden det ikke er krav om at vedtak om utbetaling eller

utbetaling i seg selv må ha skjedd, er det av hensyn til tilskuddsmottakers rettssikkerhet et vilkår om årsakssammenheng.

Vilkåret «kan» peker at forvaltningen i utgangspunktet står fritt til å avkorte tilskuddet. Dette vurderes ut fra en skjønnsmessig helhetsvurdering der alle momenter ved forholdet trekkes inn, både det som taler for og imot avkortning. Aktuelle momenter er forholdets art (hva har skjedd), hvor klanderverdig forholdet er, grad av uaktsomhet osv.

Vurderingen om hele eller deler av tilskuddet avkortes beror i utgangspunktet også på et fritt skjønn. Også her må det foretas en konkret helhetsvurdering. Momentene fra vurderingen av om tilskuddet skal avkortes eller ikke kan også brukes her. Jo mer klanderverdig handlingen er, jo mer kan tilskuddet avkortes. Størrelsen på trekket og de driftsøkonomiske konsekvensene dette har for den aktuelle tilskuddsmottaker må vurderes opp mot hvor alvorlig regelverksbruddet er, sett i forhold til denne tilskuddsordningen og dens formål. For å ivareta kravet til likebehandling, bør det ved avgjørelsen ses hen til lignende saker.

I vedtaket om tilskudd der det er anvendt bestemmelser med skjønn slik som her, skal det **eksplisitt fremgå** hvilke momenter som inngår i skjønnen og hvordan de er vektlagt jf. forvaltningslovens § 25.

Bestemmelsen kan brukes i de tilfeller der tilskuddet ikke er utbetalt. Dette fremgår av vilkåret om at «hele eller deler av tilskuddet [kan] avkortes.»

Andre ledd:

Bestemmelsen gjelder tilbakehold av tilskudd.

I første setning er det to kumulative vilkår. At vilkårene er kumulative betyr at begge vilkår må være oppfylt for at bestemmelsen i det hele tatt kan anvendes. De to aktuelle vilkårene er:

- 1) at tilskuddsmottaker i henhold til Reindriftsmyndighetenes vedtak må ha drevet sin virksomhet i strid med lover eller forskrifter for reindriftsnæringen,
- 2) og at det må vært utvist uaktsomhet eller forsett.

Når det i bestemmelsen heter «i henhold til Reindriftsmyndighetenes vedtak» innebærer dette at må ha vært fattet vedtak, som den aktuelle parten må ha fått overlevert til seg. Selv om det står «har drevet» betyr ikke dette at forhold som er opphørt kan tas med. Er det ulovlige forholdet i henhold til vedtaket opphørt, kan ikke tilskuddet tilbakeholdes.

Vedtaket kan basere seg på reindriftsloven med forskrifter og forskriftene som er gitt med hjemmel i reindriftsavtalen og reindriftsloven. Vedtaket må også være fattet av Fylkesmannen, Landbruksdirektoratet eller LMD. Bestemmelsen kan ikke anvendes på tilfeller der siidaandelen har overskredet sitt reintall, ettersom dette er uttømmende (fullstendig) regulert i forskriftens § 2.

Også her står forvaltningen i utgangspunktet fritt til å bestemme om de vil holde tilbake tilskuddet, og hvis ja, med hvor stor del. Det henvises til det som er skrevet ovenfor.

Tilskuddet kan bare holdes tilbake inntil det aktuelle forholdet er rettet.

I andre setning er det gitt anledning til avkortning dersom tilskuddsmottaker ved overtredelsen beskrevet i første setning har opptrådt grovt uaktsomt eller forsettlig. Også her gjelder at det må ha vært fattet vedtak, og at vedtak må ha blitt underrettet tilskuddsmottaker.

Ved den konkrete vurderingen av hvor mye som skal avkortes må det foretas en forholdsmessighetsvurdering. Størrelsen på trekket og de driftsøkonomiske konsekvensene dette har for den aktuelle tilskuddsmottaker må vurderes opp mot hvor alvorlig regelverksbruddet er, sett i forhold til denne tilskuddsordningen og dens formål.

En eventuell avkortning eller tilbakehold av tilskudd er å regne som enkeltvedtak og reglene i forvaltningsloven kap. IV-VI kommer til anvendelse.

Innkrevning av avkortingsbeløp foretas etter § 12, der det fremgår at disse kan også kreves tilbakebetalt, eller man kan foreta en motregning i senere tilskuddsutbetalinger.

Adgangen som oppstilles i § 11 annet ledd er ikke uttømmende, men er et supplement til de alminnelige regler om motregning. I henhold til disse reglene kan krav mellom samme parter motregnes, selv om de utspringer fra forskjellige kontrakter, avtaler eller ordninger. Reindriftsmyndighetene innkrever hvert år diverse krav på tilbakebetaling, tvangsmulkt og lignende.

Kravene på f. eks. tvangsmulkt kan stamme både fra Fylkesmannens vedtak, Landbruksdirektoratets vedtak og Landbruks- og matdepartementets endelige vedtak i klagesak eller sak om omgjøring.

Spørsmålet om motregningsadgang i slike forhold er blitt vurdert i forarbeidene til loven om Statens innkrevingsentral, der det er fremhevet at det i mange tilfeller vil være utilfredsstillende og eventuelt støtende dersom en skyldner mottar utbetalinger fra det offentlige samtidig som vedkommende unndrar seg oppgjør av forfalt gjeld til det offentlige.

Det fremgår også av disse forarbeidene at lovfestede regler ikke utelukker anvendelse av de alminnelige motregningsregler for å foreta motregning i andre tilgodebeløp enn skatt og avgift dersom vilkårene for dette foreligger.

I forarbeidene er det blant annet uttalt at «*Selv om slike overskytende tilgodebeløp angår både staten, folketrygden, fylkeskommunen og kommunen, har de for skattyteren en klar karakter av samlet tilbakebetalingskrav mot det offentlige. Å*

motregne slike tilbakebetalingskrav i skattyterens gjeld til det offentlige blir da bare et nokså teknisk og lite reelt unntak fra gjensidighetskravet».

Dette kan tolkes slik at departementet regner staten som ett rettssubjekt i relasjon til gjensidighetsvilkåret i motregningslæren. I så fall vil vilkåret om gjensidighet være oppfylt hvis reindriftsmyndighetene motregner tvangsmulkt med hjemmel i reindriftsloven § 76 i tilskudd med hjemmel i forskrift om tilskudd ved frakt av reinslakt. Dette berører imidlertid kun reindriftsutøvere som søker om frakttilskudd og har utestående krav som stammer fra andre forhold.

Dette betyr at mulkter og lignende som blir gitt med hjemmel i reindriftslovens kap. 11 kan motregnes i tilskuddsutbetalinger.

Tredje ledd:

I bestemmelsens tredje ledd er det en særskilt regulering av Femunden reinbeitedistrikt (som nevnt er Femunden vinterbeite for reinbeitedistriktene 2 Riast og 1 Essand). Bestemmelsen oppstiller en plikt til å avkorte tilskuddet dersom vilkårene for utøvelse av reindrift innenfor distriktets grenser ikke overholdes jf ordet «skal».

Når det skal vurderes om hele eller deler av tilskuddet skal det foretas en helhetsvurdering der alle momenter ved forholdet trekkes inn, både det som taler for og imot avkortning. Aktuelle momenter er forholdets art (hva har skjedd), hvor klanderverdig forholdet er osv. Departementet berører også problemstillingen i reindriftsavtalen, se nedenfor.

I reindriftsavtalen 2014/2015 kom et nytt tredje ledd i bestemmelsen som gjelder avkortning av tilskuddet til Femunden reinbeitedistrikt. Følgende er sagt om avkortningsregelen i merknadsbrevet fra LMD av 24.06.14 til forskriften: *«Dette er en særbestemmelse rettet mot Femunden reinbeitedistrikt, se reindriftsavtalen pkt. 4.1. Reindriftsmyndighetene skal foreta en avkortning i tilskuddet til Femunden dersom distriktet ikke følger gitte vilkår for utøvelsen av reindrift innenfor distriktets grenser, herunder gitte vilkår i avtale mellom Staten og grunneierne i domsområdet fra Høyesterett i Korssjøfjellssaken, Rt. 1988 s. 1217.*

Det kreves ikke at det foreligger skyld, det er tilstrekkelig at det er konstatert at distriktet har brutt vilkårene for bruken av området for at avkortning skal foretas. Hvordan avkortningen skal skje, vil være opp til fylkesmannens skjønn. Et minimum vil imidlertid være å dekke kompensasjonskrav i samsvar med inngåtte avtale med grunneierne i Korssjøfjellet.»

§ 12 Innkreving av tilbakebetalings- eller avkortingsbeløp

Følgende går fram av merknadene til forskriften:

«Første ledd fastslår at tilbakebetalingsbeløp eller avkortingsbeløp kan kreves tilbakebetalt eller motregnes i senere tilskuddsutbetalinger. Paragrafen tilsvare

bestemmelser i andre tilskuddsforrifter innenfor Landbruks- og matdepartementets forvaltningsområde.¹

Av annet ledd fremgår det at krav fra offentlig myndighet som utspringer av tilskuddsordninger over reindrifftsavtalen kan motregnes i tilskuddsutbetalinger til tilskuddsmottakeren.

Tredje ledd hjemler adgangen til å kreve renter tilsvarende den til enhver tid gjeldende forsinkelsesrenten.² Der tilskuddsmottakeren har vært i god tro angående feilutbetalingen, pålegges det ingen rente på tilbakebetalingskravet. I tilfeller hvor foretaket burde ha forstått at tilskuddet måtte betales tilbake, løper rentene fra tilbakebetalingskravet kom frem til mottaker, mens det der foretaket har vist grov uaktsomhet eller forsett, kan det kreves renter fra utbetalingstidspunktet for det urettmessige tilskuddet.»

Første ledd:

Første ledd omhandler tilfeller der utbetaling har skjedd i strid med vilkårene for tilskudd.

For at *tilbakebetaling* skal kunne kreves, må vedtaket som innvilget tilskuddet omgjøres etter forvaltningsloven § 35. Dette betyr at det må sendes forhåndsvarsel til tilskuddsmottaker med frist for uttalelse iht. forvaltningslovens. § 16. Videre må vilkårene for omgjøring etter forvaltningsloven § 35 være oppfylt.

Omgjøring av utbetalingsvedtaket som skjer før underretning om vedtaket er kommet frem til tilskuddsmottaker, kan skje uavhengig av om det kan konstateres ugyldighet ved utbetalingsvedtaket jf forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav b.

Dersom feilen avdekkes etter at tilskuddsmottaker har fått utbetalingsvedtaket, vil en omgjøring til ugunst for søker normalt være avhengig av at vedtaket blir kjent ugyldig, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c.

Hvis vilkårene etter forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c foreligger, eller hvis underretning om vedtaket enda ikke er kommet frem til tilskuddsmottaker, kan også Landbruks- og matdepartementet omgjøre Landbruksdirektoratets vedtak, jf. § 35 annet ledd. Hvis det er gått mindre enn 3 uker fra melding om vedtaket ble sendt, kan Landbruks- og matdepartementet også overprøve vedtaket etter § 35 tredje ledd, hvis hensynet til andre privatpersoner eller offentlige interesser tilsier det.

I de tilfellene vedtaket om utbetalingen bygger på feil faktaopplysninger, eller mangler hjemmel, vil vedtaket som hovedregel være ugyldig etter alminnelig forvaltningsrettslige prinsipper.

¹ Se for eksempel forskrift om tilskudd ved tap i epleproduksjon forårsaket av rognebærmøll, forskrift om produksjonstilskudd i jordbruket, forskrift om pristilskudd i landbrukssektoren.

² Lov 17. desember 1976 nr 100 om renter ved forsinket betaling § 3

Det må likevel foretas en konkret vurdering av om vedtaket er ugyldig etter den ulovfestede ugyldighetslæren. Det er en henvisning til denne i forvaltningslovens § 35 siste ledd. Dette omfatter innholdsmangler, tilblivelsesmangler og skjønns mangler. Jurist bør konsulteres dersom dette skal vurderes.

Dersom vedtaket er heftet med en saksbehandlingsfeil, må saksbehandlingsfeilen ha virket inn på vedtaket jf. forvaltningsloven § 41, det vil si at feilen må ha virket bestemmende på vedtakets innhold.

I de tilfellene vedtaket er gyldig kan omgjøring kun skje dersom tilskuddsmottaker varsles om omgjøring innen tre uker etter at brevet om tilskuddsutbetaling ble sendt, hensynet til andre privatpersoner eller offentlige interesser tilsier det, og melding om omgjøringen sendes vedkommende innen tre måneder etter at det ble sendt melding om tilskuddsutbetaling jf. fvl. § 35 tredje ledd.

Omgjøring av utbetalingsvedtaket er et enkeltvedtak, og krav om tilbakebetaling av urettmessig utbetalt tilskudd er også et enkeltvedtak. Som oftest gjøres disse vedtakene samtidig.

I de tilfeller der forhold i strid med § 10 og § 11 oppdages i løpet av behandlingen av tilskuddet, før tilskudd er utbetalt, fattes vedtak om avkortning som regel som en del av den ordinære tilskuddsbehandlingen og § 12 vil da ikke komme til anvendelse.

Det beror på et skjønn om motregning og tilbakebetaling skal foretas, jf. vilkåret «kan». Det vises til avklaringen om dette skjønnnet ovenfor om § 11.

Både første og andre ledd angir en selvstendig hjemmel til motregning. Det vil si at forvaltningen ikke trenger å gå veien om ulovfestede motregningsregler etter pengekravsretten. Bestemmelsen kan imidlertid suppleres med de ulovfestede motregningsreglene.

Generelt er det også enklere å motregne fremfor å kreve et beløp tilbakebetalt. Forvaltningen slipper også kostnader med evt. inkasso og tvangsinndrivelse av krav.

Dersom det foretas *motregning* må vedtaket om utbetaling av tilskudd omgjøres, se avklaring ovenfor. Det må ikke fattes nytt enkeltvedtak om motregning, ettersom selve enkeltvedtaket (som angir partens rettigheter og plikter) allerede er fattet ved vedtaket om tilskudd.

Dersom forvaltningen erklærer motregning, må det aktuelle forvaltningsorganet varsle tilskuddsmottaker om det før selve motregningen gjøres.

Andre ledd:

Vilkåret om at kravet må «utspringe[...] (..) [fra] ordninger over reindriftsavtalen» betyr at det må være tilskuddsordninger som har sin hjemmel i reindriftsavtalen. Oversikten over disse ordningene gis ut hvert år i forskriftsheftet til reindriftsavtalen.

Tredje ledd:

Bakgrunnen for denne regelen er at det skal være lite attraktivt for tilskuddsmottaker å ta sjansen på å beholde et uberettiget beløp inntil det eventuelt blir krevd tilbake. Regelen søker også å forhindre at feilutbetalinger skjer, ettersom risikoen for å bli ilagt renter skal skjerpe søkerens aktsomhet ved utfylling og innlevering av søknad om tilskudd.

Vilkåret «aktsom god tro» er et innarbeidet juridisk begrep. Vurderingen er objektiv og ligner til dels på vurderingen om en tilskuddsmottaker har opptrådt uaktsomt. Vurderingstemaet er om tilskuddsmottaker kjente eller burde kjenne til at utbetalingen av tilskuddet var urettmessig, det vil si at tilskuddsmottaker ikke hadde krav på utbetalingen. Reindriftsutøvere er selvstendig næringsdrivende, og det stilles et strengt aktsomhetskrav til de. Det må foretas en helhetsvurdering der alle relevante momenter må nevnes.

Som nevnt før stilles det strenge krav til vedtakets skriftlige begrunnelse når det rettslige grunnlaget beror på et skjønn jf. forvaltningsloven § 25.

For forklaring om hva som ligger i «[g]rov uaktsomhet», se ovenfor.